

2022 m. kovo 1 d. Nr. 20220301-01

Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 2019 m. balandžio 15 d. nutarimo nr. 343 „Dėl Mokslo, technologijų ir inovacijų tarybos sudarymo ir darbo reglamento patvirtinimo“ pakeitimo

Žinių ekonomikos forumas (toliau – ŽEF) nepitaria pateiktam siūlymui Nr. 22-2542 "Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 2019 m. balandžio 15 d. nutarimo nr. 343 dėl mokslo, technologijų ir inovacijų tarybos sudarymo ir darbo reglamento patvirtinimo pakeitimo".

ŽEF nuomone Lietuvos Respublikos Vyriausybės siūlomi Mokslo, technologijų ir inovacijų (toliau – MTI) tarybos darbo reglamento pakeitimai nesprendžia situacijos iš esmės ir netgi mažina socialinių partnerių įtraukti į sprendimų priėmimą, kas prieštarauja modernios valdysenos principams.

Atkreipiame dėmesį, kad nuo 2017 m. MTI taryba posėdžiavo tik 6 kartus¹. Taip pat, koordinuojant MTI tarybos veiklą nebuvo įgyvendintos dar 2016 m. patvirtintos Lietuvos mokslo ir inovacijų politikos kaitos gairių bei jų įgyvendinimo priemonių plano nuostatos. Dalis minimų dokumentų nuostatų buvo tiesiogiai nukreiptos į MTI tarybos darbo organizavimo gerinimą. Viena svarbiausių priemonių – turėjusių užtikrinti esminį tokios tarybos veiklos efektyvumą – adekvatus administracinis aptarnavimas. Tai turėjo apimti ir valstybės, mokslo, verslo bei piliečių (įskaitant ir nevyriausybinių sektorių) įtraukimą į diskusijas iki sprendimo formulavimo bei alternatyvų nustatymo, taip pat duomenimis bei modeliavimais parengtus alternatyvų scenarijus. Tokiam procesui turėjo būti taikomas Europos Sąjungos narėse jau įprastas antreprenieriškos paieškos procesas (angl. Entrepreneurial discovery process) ar kita, esminius įtraukimo, informuotumo, skaidrumo bei svarstymo efektyvumo principus užtikrinanti metodologinė prieiga.

Manome, kad nekeičiant iš esmės MTI tarybos darbo organizavimo procesų, nėra pagrindo tikėtis proveržio. Būtent ši dalis turėtų būti esminė visos teisinės bazės pokyčių dalis, bet dabartiniame projekto to visiškai nematome, kaip ir nematome aiškaus detalizavimo kokią vietą tokia naujame modelyje užims atskiros ekosistemos dalys, pvz.: mokslo ir inovacijų pareigūnai ministerijose.

Dar daugiau nuogastavimų keliaėjimas moderniai valdysenai priešinga kryptimi. Inovacijų ekosistemoms būdingas kompleksiskumas, siekiant atliepti jį dar nuo 1990 m. buvo sukurtas trigubas spiralės modelis (valstybė, mokslas, verslas), vėliau išplėtotas į keturgubos (piliečiai) ir penkiagubos (gamta) spiralės modelius (atitinkamai 2009 m. ir 2010 m.). Dabartinis siūlymas, numatantis, kad MTI taryba sudarytų iš esmės tik valstybės institucijų atstovai, inovacijų sistemos koordinavimą grąžina į 2000 m.

¹ Šaltinis: <https://strata.gov.lt/lt/mti-taryba/posedziai>

Projekte numatytas "atvirų posėdžių" formatas nėra tinkama ir užtektina priemonė. Vieną vertus, galimybė dalyvauti atvirose posėdžiuose bei dalyvavimas priimant sprendimus yra skirtingo lygmens įtraukimo priemonės, kurios negali viena kitos lygiavertiškai pakeisti, antrą vertus, toks mechanizmas niekuo nesiskiria ir nuo dabar jau egzistuojančios galimybės suinteresuotoms organizacijoms registruotis į LRV posėdžius bei jų metu išreikšti savo nuomonę. Galiausiai, kaip jau minėta pačioje pradžioje – siekiant realių pokyčių, labiausiai reikia pakeisti visą MTI veikimo procesą. Toks siūlymas tik dar labiau įtvirtintų *business as usual* biurokratinio įtraukimo modelį, kuris neduoda jokios apčiuopiamos naudos valstybei.

Atsižvelgę į išdėstytus argumentus, ŽEF reiškia nepritarimą siūlomiems pakeitimams ir siūlo:

- Iš esmės peržiūrėti MTI tarybos darbo organizavimą, remiantis geraisiais užsienio šalių pavyzdžiais bei egzistuojančiomis pasiteisinusiomis metodologinėmis priemonėmis, suformuoti šiuolaikinę valdyseną bei inovacijų ekosistemų koordinavimą atitinkančius veiklos organizavimo modelius bei juos įgyvendinti;
- Numatyti tokią MTI tarybos sudėtį, kuri atitiktų keturgubos spiralės principus;
- Aiškiai numatyti kiekvienos inovacijų ekosistemos dalies rolę bendrame procese (aiškos funkcijos mokslo ir inovacijų pareigūnams bei jų įtraukimas į MTI tarybos veiklas bei sąsaja su ja).

Direktorius

Arminas Varanauskas